Magiczny Kraków

10 lat FestivALTu: HOIZ jako powrót do domu, pamięci i wspólnoty

2026-06-29

Od 26 czerwca do 5 lipca w Krakowie odbywa się inauguracja projektu HOIZ przygotowana z okazji dziesięciolecia FestivALTu – żydowskiego kolektywu artystycznego. Program promujący projekt HOIZ (jidyszowe słowo oznaczające dom) będzie powrotem do korzeni i zarazem nowym otwarciem.

Współczesna kultura żydowska w Polsce wciąż zbyt często opowiadana jest przez pryzmat nieobecności: przedwojennej nostalgii, zagłady, utraconych światów i miejsc pamięci. Rzadziej staje się przestrzenią rozmowy o tym, co dzieje się teraz – o współczesnych żydowskich tożsamościach, językach, praktykach artystycznych, sporach wokół pamięci, komercjalizacji dziedzictwa i potrzebie budowania bezpiecznych wspólnot. Od dekady właśnie tym zajmuje się FestivALT – żydowska organizacja działająca na przecięciu sztuki i aktywizmu, która łączy działania artystyczne, edukacyjne i społeczne, by podejmować tematy trudne, aktualne i często pomijane w głównym nurcie debaty publicznej.

Tegoroczna edycja imprezy będzie huczną inauguracją projektu HOIZ / dom. Kameralna przestrzeń współczesnych praktyk artystycznych i mniejszościowych. Hasło HOIZ (jid. הויז), oznaczające dom, nie odnosi się wyłącznie do miejsca. Staje się ono metaforą przestrzeni relacji, bezpieczeństwa, przynależności i wspólnego działania. Dom oznacza tu zarówno powrót do konkretnych krakowskich adresów, jak i pytanie o to, kto dziś może czuć się u siebie – w Krakowie, w Polsce, we współczesnej kulturze żydowskiej i w przestrzeniach mniejszościowych. Program wydarzenia został pomyślany jako wybór najważniejszych projektów prezentowanych, współprodukowanych i współkuratorowanych przez FestivALT na przestrzeni lat. Formuła „the best of” jest ukłonem w stronę publiczności, która od dawna śledzi linię programową organizacji, ale także zaproszeniem dla osób, które przy okazji 10-lecia FestivALTu zetkną się z jego działalnością po raz pierwszy i być może w przyszłości zechcą zaprezentować swoje projekty w programach HOIZ.

Program pokaże tę linię w szerokim przekroju: od muzyki jidysz i improwizacji, przez teatr śledczy i satyrę polityczną, po spacery, warsztaty performatywne i rozmowy o języku, dziedzictwie oraz przynależności. Wśród zaproszonych artystek i artystów znaleźli się m.in. wokalistka i kompozytorka Maria Ka, muzyk jazzowy Mikołaj Trzaska oraz reżyser teatralny Michał Zadara. Festiwal otworzy powitanie szabatu oraz koncert Marii Ka – artystki, która łączy język jidysz z elektroniką, alternatywnym brzmieniem i współczesną opowieścią o tożsamości. W jej twórczości jidysz przestaje być wyłącznie językiem pamięci lub archiwum. Staje się żywym narzędziem komunikacji, ekspresji i oporu, pozwalającym mówić o bieżących tematach społecznych oraz doświadczeniach widzianych z kobiecej perspektywy.

Ważne miejsce w programie wydarzeń zajmą projekty mierzące się z pamięcią miejsc naznaczonych przemocą. Podczas spaceru i warsztatów „Lecznicze rośliny Płaszowa” etnobotanik Karol Szurdak opowie o roślinach żyjących na terenie byłego KL Plaszow, ich właściwościach i możliwych zastosowaniach. Wydarzenie stawia pytanie, które wykracza poza klasyczne praktyki upamiętniania: czy poobozowa ziemia, naznaczona przemocą, może stać się także źródłem uzdrawiającej siły?

Publiczność zobaczy również spektakl „Jeszcze Polska nie zginęła” Doroty Abbe i Michaela Rubenfelda. To futurystyczna satyra, w której państwo Izrael zostało zniszczone, a trzy miliony Żydów wróciły do Polski. Polska, zamieszkana obecnie przez siedem milionów Żydów, staje przed referendum dotyczącym utworzenia nowego państwa żydowskiego. Spektakl, zbudowany jak polityczny wiec, pyta o pokusy nacjonalizmu, granice wspólnoty i fantazje związane z przynależnością. W programie znalazł się także spektakl „Tutaj, czyli gdzie? Rzecz o (nie)pamięci”, oparty na opowiadaniach Mikołaja Grynberga z tomu Rejwach. Przedstawienie dotyka doświadczeń drugiego i trzeciego pokolenia po Zagładzie: odziedziczonego lęku, ukrywania korzeni, braku poczucia tożsamości i traumy przenoszonej między generacjami.

Jednym z najmocniejszych punktów programu będzie powrót Michała Zadary ze spektaklem „Sprawiedliwość”. Przedstawienie, sytuujące się pomiędzy teatrem a interwencją prawną, bada możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności osób, które przyczyniły się do wypędzenia Żydów z Polski w wyniku antysemickiej kampanii Marca 1968 roku. Zadara zaprezentuje jednoosobową wersję swojego dzieła w dwóch odsłonach językowych – angielskiej i polskiej. Po obu pokazach odbędą się rozmowy z twórcą. Osobnym wątkiem będzie refleksja nad językiem, wielojęzycznością i alternatywnymi formami przynależności. Warsztaty performatywne Jakuba Skrzypczaka „Anarchia i wielojęzyczność” potraktują język jako żywy organizm, z którym można eksperymentować poprzez dźwięki, litery, słowa i działania performatywne. W rozmowie „Jidysz: pamięci, wspólnoty, tożsamości” Jakub Skrzypczak i Zach Mojsze zastanowią się nad rolą jidysz jako nośnika pamięci, tożsamości i kulturowej transgresji.

Finałem programu będzie koncert Mikołaja Trzaski „Wieczność na chwilę”. Muzyk, improwizator, saksofonista i klarnecista basowy zaprezentuje autorskie utwory solowe pochodzące z płyt nagranych w ramach projektu Warstwy pamięci. Koncert stworzy przestrzeń dla tych, którzy czują się inni, osobni, przemieszczający się między językami, miejscami i tożsamościami.

Wstęp jest bezpłatny, ale na wybrane wydarzenia obowiązują **zapisy**.

Dodatkowe informacje na **stronie**.